

## **RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TALABA-YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYASIDA MEDIASAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATINING O'RNI**

*Ataboyeva Gulrux*

*Urganch Ranch texnologiya universiteti, Urganch, O'zbekiston*

*Elektron pochta: gulruxrustambojevna@gmail.com*

**Annotatsiya:** Axborot texnologiyalari sohasidagi zamonaviy taraqqiyot va yangi raqamli media va o'quv vositalarining keng tarqalishi, media savodxonlik va axborot madaniyatini oshirishni ahamiyati tobora ortib borishiga olib keldi. Bugungi kunda media savodxonlik deyarli butun dunyo ta'lim tizimida eng asosiy kompetensiyalardan biri deb tan olinmoqda.

Mazkur maqolada media va mediamadaniyat tushunchalarining mazmuni va mohiyati yoritilgan, shuningdek, talabalarning mediamadaniyatini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo ekanligi haqida so'z yuritiladi.

**Kalit so'zlar:** zamonaviy axborot texnologiyalari, talabalar, media, madaniyat, mediamadaniyat, media ta'lim, mediasavodxonlik, mediabilimdonlik, mediamahorat, mediakompetentlik

**Abstract:** Modern developments in information technology and the widespread use of new digital media and educational tools have led to the increasing importance of developing media literacy and information culture. Today, media literacy is recognized as one of the most basic competencies in almost all educational systems around the world.

This article discusses the content and essence of the concepts of media and media culture, as well as the fact that the development of students' media culture is a pressing pedagogical problem.

**Keywords:** modern information technologies, students, media, culture, media culture, media education, media literacy, media literacy, media skills, media competence.

**Аннотация:** Современные достижения в области информационных технологий и широкое распространение новых цифровых медиа и образовательных инструментов привели к возрастанию важности повышения медиаграмотности и развития информационной культуры. Сегодня медиаграмотность признана одной из самых базовых компетенций практически во всех образовательных системах мира.

В данной статье рассматриваются содержание и сущность понятий медиа и медиакультуры, а также обсуждается тот факт, что развитие медиакультуры у учащихся является актуальной педагогической проблемой.

**Ключевые слова:** современные информационные технологии, студенты, СМИ, культура, медиакультура, медиаобразование, медиаграмотность, медиазнание, медианавыки, медиакомпетентность

## **Kirish**

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida turli xil axborot manbalari kengayib, talaba-yoshlarning bilim olish jarayonida yangi imkoniyatlar yuzaga kelmoqda. Shu bilan birga, axborot oqimining ortishi ishonchli va ishonchsiz ma'lumotlarni ajratish muammosini ham keltirib chiqarmoqda.

Mazkur holat talabalarda mediasavodxonlik va axborot madaniyatini shakllantirish zaruratini yanada kuchaytiradi. Chunki mediasavodxonlik shaxsning axborotni tanqidiy tahlil qilish, uning ishonchligini baholash va undan ongli foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Ayniqsa, raqamli muhitda yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasida bu ko'nikmalar muhim omil hisoblanadi.

Media atamasi turli axborot vositalarini, jumladan, televideniye, radio, internet va ijtimoiy tarmoqlarni ifodalaydi. Media inson faoliyati va jamiyat rivojiga ta'sir ko'rsatadi, bilim va madaniyatni shakllantiradi (McQuail, 2010).

Mediamadaniyat esa media mahsulotlarini tanqidiy baholash, idrok etish va samarali foydalanish qobiliyatidir. Bu shaxsning media vositalarini ijtimoiy, madaniy va axborot kontekstida tushunish va ongli tarzda ishlatish ko'nikmalarini shakllantiradi (Buckingham, 2003)

## **Asosiy qism**

### **1. Media va mediamadaniyat tushunchalari**

Media va mediamadaniyat tushunchalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, zamonaviy ta'lim jarayonida ularni o'rganish talabalar ongini kengaytiradi va axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalar media mahsulotlarini tanqidiy tahlil qila olmasa, noto'g'ri yoki yolg'on ma'lumotlarga ishonish ehtimoli yuqori bo'ladi (Livingstone & Helsper, 2007).

### **2. Talabalarda mediamadaniyatni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati**

Bugungi kunda talabalar ko'plab axborot manbalariga ega, ammo ularning ko'pchiligi media kontentini tanqidiy tahlil qilmaydi, noto'g'ri yoki yolg'on ma'lumotlarga ishonadi (Livingstone & Helsper, 2007). Shu sababli, mediamadaniyatni pedagogik rivojlantirish quyidagi maqsadlarni ko'zlaydi:

1. Talabalarni axborotni tanqidiy tahlil qilishga o'rgatish;

2. Media vositalaridan samarali va ongli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish;

3. Axborot xavfsizligi va madaniyatini rivojlantirish;

#### 4. Shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatni mustahkamlash.

Pedagogik jarayonlarda interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish va media vositalari bilan ishlash amaliyotlari talabalarda mediamadaniyatni samarali rivojlantirishga yordam beradi (Koltay, 2011).

#### 3. Amaliy metodlar

- Interaktiv darslar: Talabalar media kontentni muhokama qiladi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

- Loyihalar va mini-loyihalar: Talabalar o'zlari media mahsulotlarini yaratadi va tahlil qiladi.

- Analitik mashqlar: Talabalar media orqali kelgan ma'lumotlarni fakt va fikr bo'yicha ajratadi.

### **Xulosa**

Media va mediamadaniyat tushunchalari zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylangan. Talabalarda mediamadaniyatni rivojlantirish dolzarb pedagogik masala bo'lib, u nafaqat bilim va ko'nikmalarni oshiradi, balki shaxsning ijtimoiy ongini va axborot xavfsizligini mustahkamlaydi. Shu bois, pedagogik amaliyotda mediamadaniyatni shakllantirishning ilmiy asoslari va samarali metodlarini o'rganish katta ahamiyatga ega.

### **Adabiyotlar:**

Buckingham, D. (2003). *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. Polity Press.

Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. NYU Press.

Koltay, T. (2011). *Media literacy: A critical approach*. Budapest: Central European University Press.

Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *The Communication Review*, 7(1), 3–14.

Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2007). Gradations in digital inclusion: Children, young people, and the digital divide. *New Media & Society*, 9(4), 671–696.

McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. Sage Publications.